

## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิจัยเรื่อง มูลเหตุการเป็นหนี้ในระบบของเกษตรกรในเขตอำเภอปลาปาก จังหวัดนครพนม ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการบรรยายประกอบตาราง ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกร

ตอนที่ 2 รายได้และรายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

ตอนที่ 3 มูลเหตุการเป็นหนี้ในระบบของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการลดการเป็นหนี้ในครัวเรือนและหนี้ในระบบของเกษตรกร

#### 1. ข้อมูลทั่วไปของเกษตรกร

**1.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร** ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม การวิเคราะห์ข้อมูลของเกษตรกรโดยแสดงสถิติเป็น ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตารางที่ 4.1 ดังนี้

**1.1.1 เพศ** จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 38.0 เป็นเพศชาย และร้อยละ 62.0 เป็นเพศหญิง

**1.1.2 อายุ** จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 20.7 อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี ร้อยละ 34.7 อยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 25.0 มีอายุ 51 – 60 ปี ร้อยละ 16.30 มีอายุ 61 ปีหรือมากกว่าและร้อยละ 3.3 มีอายุ 30 ปี หรือน้อยกว่า อายุต่ำที่สุด 26 ปี และสูงสุด 79 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 49.07 ปี

**1.1.3 ระดับการศึกษา** จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 72.8 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาร้อยละ 12.0 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 6.5 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 1.1 จบการศึกษาระดับอาชีวศึกษา (ปวช.) ร้อยละ 3.3 จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงขึ้นไป และร้อยละ 4.3 ไม่ได้รับการศึกษาจากระบบโรงเรียน

**1.1.4 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน** จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ ร้อยละ 39.7 มีสมาชิกในครัวเรือน 5-6 คน ร้อยละ 35.9 มีสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน ร้อยละ 19.6 สมาชิกในครัวเรือน 7 คนหรือมากกว่า และร้อยละ 5.4 มีสมาชิกในครัวเรือน 2 คนหรือน้อยกว่าโดยมีสมาชิกในครัวเรือนต่ำสุด 2 คน สูงสุด 13 คน และมีค่าเฉลี่ย 5.03 คน

**1.1.5 การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม** จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 94.6 เป็นสมาชิกสมาคมพัฒนากิจสงเคราะห์ และร้อยละ 6.5 สมาชิกกลุ่มทางสังคมอื่น

ตารางที่ 4.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร

| n = 92                           |               |           |
|----------------------------------|---------------|-----------|
| สภาพทางสังคมของเกษตรกร           | จำนวน (คน)    | ค่าร้อยละ |
| <b>เพศ</b>                       |               |           |
| ชาย                              | 35            | 38.0      |
| หญิง                             | 57            | 62.0      |
| <b>อายุ</b>                      |               |           |
| 30 ปีหรือน้อยกว่า                | 3             | 3.3       |
| 31 - 40 ปี                       | 19            | 20.7      |
| 41 - 50 ปี                       | 32            | 34.7      |
| 51 - 60 ปี                       | 23            | 25.0      |
| 61 ปีหรือมากกว่า                 | 15            | 16.3      |
| Minimum = 26                     | Maximum = 79  |           |
| Mean = 49.07                     | S.D. = 11.185 |           |
| <b>ระดับการศึกษา</b>             |               |           |
| ไม่ได้รับการศึกษาจากระบบโรงเรียน | 4             | 4.3       |
| ประถมศึกษา                       | 67            | 72.8      |
| มัธยมศึกษาตอนต้น                 | 6             | 6.5       |
| มัธยมศึกษาตอนปลาย                | 11            | 12.0      |
| ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)      | 1             | 1.1       |
| อนุปริญญาขึ้นไป                  | 3             | 3.3       |

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

n = 92

| สภาพทางสังคมของเกษตรกร                           | จำนวน (คน)   | ค่าร้อยละ |
|--------------------------------------------------|--------------|-----------|
| จำนวนสมาชิกในครัวเรือน                           |              |           |
| 2 คนหรือน้อยกว่า                                 | 5            | 5.4       |
| 3 – 4 คน                                         | 33           | 35.9      |
| 5 – 6 คน                                         | 36           | 39.7      |
| 7 คน หรือมากกว่า                                 | 18           | 19.6      |
| Minimum = 2                                      | Maximum = 13 |           |
| Mean = 5.03                                      | S.D. = 1.769 |           |
| การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) |              |           |
| สมาชิกกลุ่มฌาปนกิจสงเคราะห์                      | 87           | 94.6      |
| กลุ่มทางสังคมอื่น ๆ                              | 6            | 6.5       |

**1.2 สภาพทางด้านเศรษฐกิจของเกษตรกร** เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการถือครองที่ดิน แรงงานในครัวเรือน การประกอบอาชีพของเกษตรกร รายได้ในครัวเรือนภาคการเกษตร และ รายได้ในครัวเรือนนอกภาคการเกษตร รายละเอียดในตารางที่ 4.2 และ 4.3 มีดังนี้

**1.2.1 พื้นที่ถือครองของเกษตรกร** จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 30.1 มีพื้นที่ถือครองที่ดินไม่เกิน 10 ไร่ ร้อยละ 39.8 มีพื้นที่ถือครองที่ดิน 11-20 ไร่ ร้อยละ 16.9 มีพื้นที่ถือครองที่ดิน 21-30 ไร่ และร้อยละ 13.3 มีพื้นที่ถือครองที่ดิน เกิน 30 ไร่ โดยเกษตรกรมีพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 18.16 ไร่ เกษตรกรมีพื้นที่ถือครองต่ำสุด 2 ไร่ มีพื้นที่ถือครองสูงสุด 50 ไร่ มีเกษตรกรร้อยละ 9.8 ไม่มีพื้นที่ถือครอง

**1.2.2 พื้นที่ที่เป็นกรรมสิทธิ์ของเกษตรกร** จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 32.3 มีพื้นที่ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินไม่เกิน 10 ไร่ ร้อยละ 44.6 มีพื้นที่ถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน 11-20 ไร่ ร้อยละ 13.8 มีพื้นที่ถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน 21-30 ไร่ และร้อยละ 9.2 มีพื้นที่ถือกรรมสิทธิ์ที่ดิน เกิน 30 ไร่ โดยเกษตรกรมีพื้นที่กรรมสิทธิ์เฉลี่ย 16.25 ไร่ ถือกรรมสิทธิ์ต่ำสุด 3 ไร่ ถือกรรมสิทธิ์สูงสุด 50 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 23.9 ไม่มีที่ดินที่ถือกรรมสิทธิ์ ของตนเอง

**1.2.3 พื้นที่การเกษตรของเกษตรกรที่อยู่ในเขตชลประทาน** จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรกลุ่มที่มีพื้นที่ในเขตชลประทาน ร้อยละ 54.5 มีพื้นที่ 11-12 ไร่ ร้อยละ 27.3 มีพื้นที่ 1-10

ไร่ และร้อยละ 18.2 มีพื้นที่ 2 ไร่หรือมากกว่า โดยเกษตรกรมีพื้นที่เฉลี่ย 15.18 ไร่ มีพื้นที่ต่ำสุดคือ 2 ไร่ มีพื้นที่สูงสุด คือสูงสุด 40 ไร่ เกษตรกรร้อยละ 76.1 ไม่มี มีพื้นที่การเกษตรในเขตชลประทาน

**1.2.4 จำนวนแรงงานในครัวเรือน** จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 52.17 มีแรงงานในครัวเรือน 2-3 คน ร้อยละ 30.5 มีแรงงานในครัวเรือน 4-5 คน ร้อยละ 11.96 มีแรงงานในครัวเรือน 1 คนหรือน้อยกว่า และร้อยละ 5.13 มีแรงงานในครัวเรือน 6 คน หรือมากกว่า โดยมีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3.10 คน

ตารางที่ 4.2 พื้นที่และแรงงานภาคการเกษตรของเกษตรกร

| n = 92                              |               |        |
|-------------------------------------|---------------|--------|
| สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร           | จำนวน         | ร้อยละ |
| <b>พื้นที่ถือครองของเกษตรกร</b>     |               |        |
| 1-10 ไร่                            | 25            | 30.1   |
| 11-20 ไร่                           | 33            | 39.8   |
| 21-30 ไร่                           | 14            | 16.9   |
| มากกว่า 30 ไร่                      | 11            | 13.3   |
| Minimum = 2                         | Maximum = 50  |        |
| Mean = 18.16                        | S.D. = 11.669 |        |
| <b>พื้นที่เป็นกรรมสิทธิ์เกษตรกร</b> |               |        |
| 1-10 ไร่                            | 21            | 32.3   |
| 11-20 ไร่                           | 29            | 44.6   |
| 21-30 ไร่                           | 9             | 13.8   |
| มากกว่า 30 ไร่                      | 6             | 9.2    |
| Minimum = 3                         | Maximum = 50  |        |
| Mean = 16.25                        | S.D. = 10.118 |        |

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

n = 92

| สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร              | จำนวน        | ร้อยละ |
|----------------------------------------|--------------|--------|
| พื้นที่การเกษตรของเกษตรกรในเขตชลประทาน |              |        |
| 1-10 ไร่                               | 6            | 27.3   |
| 11-20 ไร่                              | 12           | 54.5   |
| 21 ไร่ หรือมากกว่า                     | 4            | 18.2   |
| Minimum = 2                            | Maximum = 40 |        |
| Mean = 15.18                           | S.D. = 9.825 |        |
| จำนวนแรงงานในครัวเรือน                 |              |        |
| 1 คน                                   | 11           | 12.0   |
| 2 – 3 คน                               | 48           | 52.2   |
| 4 - 5 คน                               | 28           | 30.4   |
| 6 คนหรือมากกว่า                        | 5            | 5.1    |
| Minimum = 1                            | Maximum = 8  |        |
| Mean = 3.10                            | S.D. = 1.505 |        |

**1.2.5 ประสบการณ์ในการทำการเกษตรของเกษตรกร** จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 59.1 มีประสบการณ์ในการทำการเกษตร 31 ปี หรือมากกว่า ร้อยละ 8.7 มีประสบการณ์ 11-20 ปี ร้อยละ 8.7 มีประสบการณ์ 11-20 ปี และร้อยละ 7.6 มีประสบการณ์ 10 ปี หรือน้อยกว่า โดยเกษตรกรมีประสบการณ์เฉลี่ย 35.55 ไร่ มีประสบการณ์ต่ำสุด 1 ปี ประสบการณ์สูงสุด 67 ปี

**1.2.6 การเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มรายได้ และ ลดค่าใช้จ่าย** จากการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่เคยเข้ารับการอบรม ร้อยละ 37.9 เข้ารับการอบรม 2 ครั้ง ร้อยละ 31.0 เข้ารับการอบรม 1 ครั้ง เช่นเดียวกับการเข้ารับการอบรม 3 ครั้งหรือมากกว่า เกษตร ร้อยละ 68.5 ไม่เคยเข้ารับการอบรม

ตารางที่ 4.3 การประกอบอาชีพการเกษตรของเกษตรกร

n = 92

| สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกร                        | จำนวน         | ร้อยละ |
|--------------------------------------------------|---------------|--------|
| ประสบการณ์การเกษตรของเกษตรกร                     |               |        |
| 10 ปี หรือน้อยกว่า                               | 7             | 7.6    |
| 11-20 ปี                                         | 8             | 8.7    |
| 21-30 ปี                                         | 22            | 8.4    |
| 31 ปี หรือมากกว่า                                | 55            | 59.1   |
| Minimum = 1                                      | Maximum = 67  |        |
| Mean = 35.55                                     | S.D. = 14.262 |        |
| การเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มรายได้และลดค่าใช้จ่าย |               |        |
| 1 ครั้ง                                          | 9.0           | 31.0   |
| 2 ครั้ง                                          | 11.0          | 37.9   |
| 3 ครั้ง หรือมากกว่า                              | 9.0           | 31.0   |
| Minimum = 1                                      | Maximum = 10  |        |
| Mean = 2.55                                      | S.D. = 2.082  |        |

## 2. รายได้และรายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

2.1. รายได้ของครัวเรือนเกษตรกร มีทั้งรายได้จากการเกษตร คือ การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ และประมง รายได้จากนอกภาคการเกษตร เช่น รายได้จากการรับจ้าง จากการค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว จากบุตรส่งให้และรายได้อื่น ๆ

2.1.1 ที่มารายได้ของครัวเรือนเกษตรกร ผลการศึกษาพบว่า ร้อยละ 81.5 มีรายได้จากการเกษตร ร้อยละ 64.1 มีรายได้จากการรับจ้างทั่วไป ร้อยละ 16.3 มีรายได้จากการค้าขาย ร้อยละ 42.3 มีรายได้จากบุตรที่ทำงานต่างถิ่นส่งให้ และร้อยละ 2.1 มีรายได้อื่น ๆ

2.1.2 รายได้รวมของเกษตรกร ร้อยละ 47.8 มีรายได้รวมทั้งปีไม่เกิน 50,000 บาท ร้อยละ 30.4 มีรายได้รวมทั้งปี 50,001-100,000 บาท ร้อยละ 15.2 มีรายได้รวมทั้งปี 100,001-150,000 บาท และร้อยละ 6.5 มีรายได้รวมทั้งปีเกิน 150,000 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ย 71,950 บาท มีรายได้สูงสุด 396,000 บาท มีรายได้ต่ำสุด 5,000 บาท

ตารางที่ 4.4 รายได้รวมของครัวเรือนเกษตรกร

n = 92

| รายได้ของเกษตรกร                         | จำนวน             | ร้อยละ |
|------------------------------------------|-------------------|--------|
| ที่มาของรายได้ของเกษตรกร (ตอบได้หลายข้อ) |                   |        |
| การเกษตร                                 | 75                | 81.5   |
| รับจ้างทั่วไป                            | 59                | 64.1   |
| ค้าขาย / ธุรกิจ                          | 15                | 16.3   |
| บุตรส่งให้                               | 39                | 42.4   |
| อื่น ๆ                                   | 2                 | 2.8    |
| รายได้รวมของครัวเรือน                    |                   |        |
| 50,000 บาทหรือน้อยกว่า                   | 44                | 47.8   |
| 50,001 – 100,000 บาท                     | 28                | 30.4   |
| 100,001 – 150,000 บาท                    | 14                | 15.2   |
| 150,001 บาทหรือมากกว่า                   | 6                 | 6.5    |
| Minimum = 5,000                          | Maximum = 396,000 |        |
| Mean = 71,590.22                         | S.D. = 62,007.483 |        |

**2.1.3 รายได้จาก การเกษตร** พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 52.1 มีรายได้จากการเกษตรไม่เกิน 20,001 บาท ร้อยละ 17.8 มีรายได้ 20,001-40,000 บาท ร้อยละ 16.4 มีรายได้ 40,001-60,000 บาท และ ร้อยละ 13.7 มีรายได้ 60,001 บาทหรือมากกว่า โดยมีรายได้เฉลี่ย 38,397.26 บาท มีรายได้สูงสุด 290,000 บาท ต่ำสุด 2,000 บาท โดยมีเกษตรกรร้อยละ 20.6 ไม่มีรายได้จากการเกษตร โดยเป็นการทำการเกษตรเพื่อยังชีพ ไม่มีส่วนเหลือเพื่อขาย

1) **รายได้จากการปลูกพืช** พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 33.3 มีรายได้จากการปลูกพืชไม่เกิน 10,001-30,000 บาท ร้อยละ 20.8 มีรายได้ 30,001-50,000 บาท ร้อยละ 16.7 มีรายได้มากกว่า 50,000 บาท และ ร้อยละ 29.2 มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ย 37,083.3 บาท มีรายได้สูงสุด 290,000 บาท รายได้ต่ำสุด 3,000 บาท โดยมีเกษตรกรร้อยละ 21.3 ไม่มีรายได้จากการปลูกพืช

2) รายได้จากการเลี้ยงสัตว์/ประมง พบว่ามีเกษตรกร 5 ราย หรือ ร้อยละ 5.4 มีรายได้จากการเลี้ยงสัตว์/ประมง โดยมีรายได้เฉลี่ย 26,600 บาท มีรายได้สูงสุด 60,000 บาท ต่ำสุด 1,000 บาท

ตารางที่ 4.5 รายได้จากการเกษตร

| รายได้ของเกษตรกร                      | จำนวน             | ร้อยละ |
|---------------------------------------|-------------------|--------|
| รายได้รวมจากการเกษตร (n = 73)         |                   |        |
| 20,000 บาทหรือน้อยกว่า                | 38                | 52.1   |
| 20,001 – 40,000 บาท                   | 13                | 17.8   |
| 40,001 – 60,000 บาท                   | 12                | 16.4   |
| 60,001 บาทหรือมากกว่า                 | 10                | 13.7   |
| Minimum = 2,000                       | Maximum = 290,000 |        |
| Mean = 38,397.26                      | S.D. = 46,300.87  |        |
| รายได้จากการปลูกพืช (n = 72)          |                   |        |
| 10,000 บาท หรือน้อยกว่า               | 21                | 29.2   |
| 10,001-30,000 บาท                     | 24                | 33.3   |
| 30,001-50,000 บาท                     | 15                | 20.8   |
| 50,001 บาท หรือมากกว่า                | 12                | 16.7   |
| Minimum = 3,000                       | Maximum = 290,000 |        |
| Mean = 37,083.33                      | S.D. = 44,859.954 |        |
| รายได้จากการเลี้ยงสัตว์/ประมง (n = 5) |                   |        |
| 1,000 บาท                             | 1                 | 20     |
| 2,000 บาท                             | 1                 | 20     |
| 20,000 บาท                            | 1                 | 20     |
| 50,000 บาท                            | 1                 | 20     |
| 60,000 บาท                            | 1                 | 20     |
| Minimum = 1,000                       | Maximum = 60,000  |        |
| Mean = 26,600                         | S.D. = 27,236.006 |        |

**2.1.4 รายได้นอกภาคการเกษตร** พบว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 31.2 มีรายได้นอกภาคการเกษตร 20,001-40,000 บาท ร้อยละ 27.3 มีรายได้ 20,000 บาทหรือน้อยกว่า ร้อยละ 24.7 มีรายได้ 60,001 บาทหรือมากกว่า และร้อยละ 16.9 มีรายได้ 40,001-60,000 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ย 47,614.29 บาท มีรายได้สูงสุด 150,000 บาท ต่ำสุด 1,000 บาท โดยมีเกษตรร้อยละ 36.3 ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตร

1) รายได้จากการรับจ้าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 36.2 มีรายได้จากการรับจ้างไม่เกิน 10,000 บาท เช่นเดียวกับเกษตรกรที่มีรายได้ 10,001-30,000 บาท ร้อยละ 15.25 มีรายได้ มากกว่า 50,000 บาท และร้อยละ 12.1 มีรายได้ 50,001-100,000 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ย 29,384.48 บาท มีรายได้สูงสุด 150,000 บาท ต่ำสุด 1,000 บาท โดยมีเกษตรร้อยละ 36.9 ไม่มีรายได้ส่วนนี้

2) รายได้จากการค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 37.5 มีรายได้จากการค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว 20,001-40,000 บาท ร้อยละ 25.0 มีรายได้ไม่เกิน 10,000 บาท และร้อยละ 18.8 มีรายได้ 40,001-60,000 บาท เช่นเดียวกับเกษตรกรที่มีรายได้ เกิน 60,000 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ย 46,687.50 บาท มีรายได้สูงสุด 120,000 บาท ต่ำสุด 2,000 บาท และ เกษตรกรร้อยละ 82.6 ไม่มีรายได้ส่วนนี้

3) รายได้จากบุตรส่งให้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 46.15 มีรายได้จากบุตรส่งให้ ไม่เกิน 20,000 บาท ร้อยละ 28.2 มีรายได้ 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 17.9 มีรายได้มากกว่า 40,001 บาท และ ร้อยละ 7.7 มีรายได้ 30,001-40,000 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ย 28,692.31 บาท มีรายได้สูงสุด 120,000 บาท ต่ำสุด 1,000 บาท

4) รายได้อื่นๆ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง มีรายได้อื่นจำนวน 2 รายโดยหนึ่งรายมีรายได้ค่าตอบแทนผู้ใหญ่บ้าน 96,000 บาท และหนึ่งรายมีรายได้จากค่าตอบแทนกำนัน 100,000 บาท

ตารางที่ 4.6 รายได้นอกภาคการเกษตร

| รายได้ของเกษตรกร                      | จำนวน             | ร้อยละ |
|---------------------------------------|-------------------|--------|
| รายได้นอกภาคการเกษตรรวม (n = 77)      |                   |        |
| 20,000 บาท หรือน้อยกว่า               | 21                | 27.3   |
| 20,001-40,000 บาท                     | 24                | 31.2   |
| 40,001-60,000 บาท                     | 13                | 16.9   |
| 60,001 บาท หรือมากกว่า                | 19                | 24.7   |
| Minimum = 1,000                       | Maximum = 150,000 |        |
| Mean = 47,614.29                      | S.D. = 37,263.612 |        |
| รายได้จากการรับจ้าง (n = 58)          |                   |        |
| 10,000 บาท หรือน้อยกว่า               | 21                | 36.2   |
| 10,001-30,000 บาท                     | 21                | 36.2   |
| 30,001-50,000 บาท                     | 7                 | 12.1   |
| 50,001 บาท หรือมากกว่า                | 9                 | 15.5   |
| Minimum = 1,000                       | Maximum = 150,000 |        |
| Mean = 29,384.48                      | S.D. = 32,656.886 |        |
| จากการค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว (n = 16) |                   |        |
| 20,000 บาท หรือน้อยกว่า               | 4                 | 25.0   |
| 20,001-40,000 บาท                     | 6                 | 37.5   |
| 40,001-60,000 บาท                     | 3                 | 18.8   |
| 60,001 บาท หรือมากกว่า                | 3                 | 18.8   |
| Minimum = 2,000                       | Maximum = 120,000 |        |
| Mean = 46,687.50                      | S.D. = 37,528.156 |        |

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

| รายได้ของเกษตรกร        | จำนวน             | ร้อยละ |
|-------------------------|-------------------|--------|
| จากบุตรส่งให้ (n = 39)  |                   |        |
| 20,000 บาท หรือน้อยกว่า | 18                | 46.2   |
| 20,001-30,000 บาท       | 11                | 28.2   |
| 30,001-40,000 บาท       | 3                 | 7.7    |
| 40,001 บาท หรือมากกว่า  | 7                 | 17.9   |
| Minimum = 1,000         | Maximum = 120,000 |        |
| Mean = 28,692.31        | S.D. = 22,687.710 |        |
| รายได้อื่น ๆ (n = 2)    |                   |        |
| 96,000 บาท              | 1                 | 50     |
| 100,000 บาท             | 1                 | 50     |
| Minimum = 96,000        | Maximum = 100,000 |        |
| Mean = 98,000           | S.D. = 2,828.427  |        |

### 2.1.5 ลักษณะความต่อเนื่องของรายได้

1) ลักษณะรายได้การเกษตร พบว่าเกษตรกรมีรายได้การเกษตรไม่ต่อเนื่องทั้งปี ร้อยละ 98.9 มีต่อเนื่องทั้งปีเพียงร้อยละ 1.1

2) ลักษณะรายได้นอกภาคการเกษตร พบว่าเกษตรกรมีรายได้นอกภาคการเกษตรต่อเนื่องทั้งปี ร้อยละ 58.7 และมีรายได้ไม่ต่อเนื่องทั้งปีร้อยละ 41.3

ตารางที่ 4.7 ลักษณะความต่อเนื่องของรายได้

| n = 92                      |       |        |
|-----------------------------|-------|--------|
| รายได้ของเกษตรกร            | จำนวน | ร้อยละ |
| ลักษณะรายได้การเกษตรของท่าน |       |        |
| ไม่ต่อเนื่องทั้งปี          | 91    | 98.9   |
| ต่อเนื่องทั้งปี             | 1     | 1.1    |

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

n = 92

| รายได้ของเกษตรกร                  | จำนวน | ร้อยละ |
|-----------------------------------|-------|--------|
| ลักษณะรายได้นอกภาคการเกษตรของท่าน |       |        |
| ไม่ต่อเนื่องทั้งปี                | 54    | 58.7   |
| ต่อเนื่องทั้งปี                   | 38    | 41.3   |

## 2.2 รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

**2.2.1 รายจ่ายรวมของครัวเรือนของเกษตรกร** เกษตรกรร้อยละ 43.5 มีรายจ่ายรวม 50,000 -100,000 บาท ร้อยละ 29.3 มีรายจ่าย 100,001- 200,000 บาท ร้อยละ 20.7 มีรายจ่าย ไม่เกิน 50,000 บาท และ ร้อยละ 6.3 มีรายจ่าย มากกว่า 200,000 บาท โดยมียารายจ่ายเฉลี่ย 97,918.87 บาท มีรายจ่ายสูงสุด 532,000 บาท ต่ำสุด 16,700 บาท

ตารางที่ 4.8 รายจ่ายรวมของครัวเรือนเกษตรกร

n = 92

| รายจ่ายของเกษตรกร      | จำนวน             | ร้อยละ |
|------------------------|-------------------|--------|
| รายจ่ายรวมของเกษตรกร   |                   |        |
| 50,000 บาทหรือน้อยกว่า | 19                | 20.7   |
| 50,001 – 100,000 บาท   | 40                | 43.5   |
| 100,001 – 200,000 บาท  | 27                | 29.4   |
| 200,001 บาทหรือมากกว่า | 6                 | 6.3    |
| Minimum = 16,700       | Maximum = 432,000 |        |
| Mean = 97,918.87       | S.D. = 64,400.675 |        |

**2.2.2 รายจ่ายทางการเกษตร** กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 78.8 มีรายจ่ายในการทำ การเกษตรไม่เกิน 20,000 บาท ร้อยละ 12.9 มีรายจ่าย 20,001- 40,000 บาท ร้อยละ 4.71 มีรายจ่าย 40,001-60,000 บาท ร้อยละ 3.5 มีรายจ่ายมากกว่า 60,000 บาท โดยมีรายจ่ายเฉลี่ย 16,988.24 บาท มีรายจ่ายสูงสุด 121,700 บาท ต่ำสุด 200 บาท

1) รายจ่ายการเพาะปลูกพืช กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 78.57 มีรายจ่ายการเพาะปลูกพืชไม่เกิน 20,000 บาท ร้อยละ 14.29 มีรายจ่าย 20,001-40,000 บาท ร้อยละ 4.76 มีรายจ่าย 50,001-60,000 บาท และ ร้อยละ 2.38 มีรายจ่ายมากกว่า 60,000 บาท โดยมีรายจ่ายเฉลี่ย 15,994.05 บาท มีรายจ่ายสูงสุด 80,000 บาท มีรายจ่ายต่ำสุด 200 บาท

2) รายจ่ายการเลี้ยงสัตว์/ประมง กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 46.1 มีรายจ่ายมากกว่า 90,000 บาท ร้อยละ 23.1 มีรายจ่ายไม่เกิน 10,000 บาท ร้อยละ 15.4 มีรายจ่าย ไม่เกิน 10,001-50,000 บาท เช่นเดียวกับเกษตรกรที่มีค่าใช้จ่าย 50,001-90,000 บาท รายจ่ายเฉลี่ย 53,313.85 บาท มีรายจ่ายสูงสุด 120,100 บาท รายจ่ายต่ำสุด 11,500 บาท โดยมีเกษตรกรร้อยละ 14.0 มีรายจ่ายในการนี้

ตารางที่ 4.9 รายจ่ายทางด้านการเกษตร

| รายจ่ายของเกษตรกร              | จำนวน             | ร้อยละ |
|--------------------------------|-------------------|--------|
| รายจ่ายรวมทางการเกษตร (n = 85) |                   |        |
| 20,000 บาท หรือน้อยกว่า        | 67                | 78.8   |
| 20,001-40,000 บาท              | 11                | 12.9   |
| 40,001-60,000 บาท              | 4                 | 4.7    |
| 60,001 บาท หรือมากกว่า         | 3                 | 3.5    |
| Minimum = 200                  | Maximum = 121,700 |        |
| Mean = 16,988.24               | S.D. = 18,893.507 |        |
| รายจ่ายการเพาะปลูกพืช (n = 84) |                   |        |
| 20,000 บาทหรือน้อยกว่า         | 66                | 78.6   |
| 20,001-40,000 บาท              | 12                | 14.3   |
| 40,001-60,000 บาท              | 4                 | 4.8    |
| 60,001 บาท หรือมากกว่า         | 2                 | 2.3    |
| Minimum = 200                  | Maximum = 80,000  |        |
| Mean = 15,994.05               | S.D. = 15,165.984 |        |

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

| รายจ่ายของเกษตรกร                    | จำนวน             | ร้อยละ |
|--------------------------------------|-------------------|--------|
| รายจ่ายการเลี้ยงสัตว์/ประมง (n = 13) |                   |        |
| 10,000 บาทหรือน้อยกว่า               | 3                 | 23.1   |
| 10,001-50,000 บาท                    | 2                 | 15.4   |
| 50,001-90,000 บาท                    | 2                 | 15.4   |
| 90,001 บาท หรือมากกว่า               | 6                 | 46.1   |
| Minimum = 11,500                     | Maximum = 120,100 |        |
| Mean = 53,313.85                     | S.D. = 33,972.182 |        |

**2.2.3 รายจ่ายรวมนอกภาคการเกษตร** เกษตรกรร้อยละ 35.89 มีรายจ่ายนอกภาคการเกษตร 40,001-80,000 บาท ร้อยละ 28.6 มีรายจ่ายไม่เกิน 40,000 บาท ร้อยละ 19.6 มีรายจ่ายมากกว่า 200,000 บาท และร้อยละ 16.30 มีรายจ่าย 80,000-120,000 บาท โดยมีรายจ่ายเฉลี่ย 78,994.57 บาท มีรายจ่ายสูงสุด 407,000 บาท ต่ำสุด 1,200 บาท

1) รายจ่ายค่าอาหารและเครื่องคั้น เกษตรกรร้อยละ 61.9 มีรายจ่ายค่าอาหารและเครื่องคั้น 10,001-50,000 บาท ร้อยละ 20.7 มีรายจ่ายไม่เกิน 10,000 บาท ร้อยละ 14.1 มีรายจ่าย 50,001-90,000 บาท และร้อยละ 3.3 มีรายจ่าย มากกว่า 90,000 บาท โดยมีรายจ่ายเฉลี่ย 34,947.16 บาท มีรายจ่ายสูงสุด 150,000 บาท ต่ำสุด 100 บาท

2) รายจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ เกษตรกรร้อยละ 35.75 มีรายจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า ค่าโทรศัพท์ ไม่เกิน 2,000 บาท ร้อยละ 28.8 มีรายจ่าย มากกว่า 6,000 บาท ร้อยละ 15.0 มีรายจ่าย 2,001- 4,000 บาท และร้อยละ 12.5 มีรายจ่าย 4,001-6,000 บาท โดยมีรายจ่ายเฉลี่ย 9,165.43 บาท มีรายจ่ายสูงสุด 60,000 บาท ต่ำสุด 1,000 บาท

3) รายจ่ายเครื่องนุ่งห่ม เกษตรกร ร้อยละ 44.7 มีรายจ่ายค่าเครื่องนุ่งห่ม ไม่เกิน 1,000 บาท ร้อยละ 23.5 มีรายจ่ายมากกว่า 4,000 บาท ร้อยละ 16.5 มีรายจ่าย 1,001-2,000 บาท และร้อยละ 15.3 มีรายจ่าย 2,001-4,000 บาท โดยมีรายจ่ายเฉลี่ย 5,934.12 บาท มีรายจ่ายสูงสุด 30,000 บาท รายจ่ายต่ำสุด 500 บาท

4) รายจ่ายค่าเล่าเรียนบุตร เกษตรกรร้อยละ 41.7 มีรายจ่ายค่าเล่า

เรียนบุตรมากกว่า 30,000 บาท ร้อยละ 31.7 มีรายจ่าย ไม่เกิน 10,000 บาท ร้อยละ 20 มีรายจ่าย 10,001-20,000 บาท และร้อยละ 6.67 มีรายจ่าย 20,001-30,000 บาท โดยมีรายจ่ายเฉลี่ย 31,923.33 บาท มีรายจ่ายสูงสุด 120,000 บาท ต่ำสุด 1,000 บาท

5) รายจ่ายค่ารักษาพยาบาล เกษตรกรร้อยละ 85.71 มีรายจ่ายค่ารักษาพยาบาลไม่เกิน 1,000 บาท และร้อยละ 14.29 มีรายจ่าย มากกว่า 3,000 บาท โดยมีรายจ่ายเฉลี่ย 1,614.29 บาท มีรายจ่ายสูงสุด 8,000 บาท ต่ำสุด 200 บาท

6) รายจ่ายค่าสันทนนาการ/ท่องเที่ยว เกษตรกรร้อยละ 50 มีรายจ่ายค่าสันทนนาการ /ท่องเที่ยว ไม่เกิน 4,001-6,000 บาท ร้อยละ 25.0 มีรายจ่าย น้อยกว่า 2,000 บาท เช่นเดียวกับ ผู้ที่มีรายจ่าย 1,001-2,000 บาท โดยมีรายจ่ายเฉลี่ย 3,750 บาท มีรายจ่ายสูงสุด 5,000 บาท ต่ำสุด 1,000 บาท

7) รายจ่ายสุรา/บุหรี่/การพนัน เกษตรกรร้อยละ 56.76 มีรายจ่ายค่าสุรา/บุหรี่/การพนัน ไม่เกิน 2,000 บาท ร้อยละ 18.9 มีรายจ่ายมากกว่า 6,000 บาท ร้อยละ 13.5 มีรายจ่าย 2,001-4,000 บาท และ ร้อยละ 10.8 มีรายจ่าย 4,001-6,000 บาท โดยมีรายจ่ายเฉลี่ย 6,677.03 บาท มีรายจ่ายสูงสุด 100,000 บาท ต่ำสุด 150 บาท

8) รายจ่ายอื่น ๆ มีเกษตรกร 2 ราย มีรายจ่ายอื่น ๆ คือ ค่าใช้จ่ายในการสมัครสมาชิก อบต. 1 ราย จำนวนเงิน 30,000 บาท และ มีค่าใช้จ่ายในการสมัครผู้ใหญ่บ้าน 1 ราย โดยมีค่าใช้จ่าย 365,800 บาท

ตารางที่ 4.10 รายจ่ายนอกภาคการเกษตร

| รายจ่ายของเกษตรกร                 | จำนวน             | ร้อยละ |
|-----------------------------------|-------------------|--------|
| รายจ่ายรวมนอกภาคการเกษตร (n = 92) |                   |        |
| 40,000 บาท หรือน้อยกว่า           | 26                | 28.3   |
| 40,001-80,000 บาท                 | 33                | 35.9   |
| 80,001-120,000 บาท                | 15                | 16.3   |
| 120,001 บาท หรือมากกว่า           | 18                | 19.5   |
| Minimum = 1,200                   | Maximum = 407,000 |        |
| Mean = 78,998.35                  | S.D. = 61,618.476 |        |

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

| รายจ่ายของเกษตรกร                        | จำนวน             | ร้อยละ |
|------------------------------------------|-------------------|--------|
| รายจ่ายค่าอาหารและเครื่องคั่ว (n = 92)   |                   |        |
| 10,000 บาท หรือน้อยกว่า                  | 19                | 20.7   |
| 10,001-50,000 บาท                        | 57                | 61.9   |
| 50,001-90,000 บาท                        | 13                | 14.1   |
| 90,001 บาท หรือมากกว่า                   | 3                 | 3.3    |
| Minimum = 100                            | Maximum = 150,000 |        |
| Mean = 34,947.16                         | S.D. = 26,698.92  |        |
| รายจ่ายค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าโทรศัพท์ (n = 81) |                   |        |
| 2,000 บาท หรือน้อยกว่า                   | 35                | 35.8   |
| 2,001-4,000 บาท                          | 12                | 15.00  |
| 4,001-6,000 บาท                          | 10                | 12.5   |
| 6,001 บาท หรือมากกว่า                    | 24                | 28.8   |
| Minimum = 100                            | Maximum = 60,000  |        |
| Mean = 9,165.43                          | S.D. = 14,059.92  |        |
| รายจ่ายค่าเครื่องนึ่งห่ม (n = 67)        |                   |        |
| 1,000 บาท หรือน้อยกว่า                   | 38                | 44.7   |
| 1,001-2,000 บาท                          | 14                | 16.5   |
| 2,001-4,000 บาท                          | 13                | 15.3   |
| 4,001 บาท หรือมากกว่า                    | 2                 | 23.5   |
| Minimum = 500                            | Maximum = 30,000  |        |
| Mean = 5,934.12                          | S.D. = 7,133.013  |        |

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

| รายจ่ายของเกษตรกร                      | จำนวน             | ร้อยละ |
|----------------------------------------|-------------------|--------|
| รายจ่ายค่าเล่าเรียนบุตร (n = 60)       |                   |        |
| 10,000 บาท หรือน้อยกว่า                | 19                | 31.7   |
| 10,001-20,000 บาท                      | 12                | 20.007 |
| 20,001-30,000 บาท                      | 4                 | 6.7    |
| 30,001 บาท หรือมากกว่า                 | 25                | 41.6   |
| Minimum = 1,000                        | Maximum = 120,000 |        |
| Mean = 31,923.33                       | S.D. = 27,565.419 |        |
| ค่ารักษาพยาบาล (n = 7)                 |                   |        |
| 3,000 บาท หรือน้อยกว่า                 | 6                 | 85.7   |
| 3,001 บาท หรือมากกว่า                  | 1                 | 14.3   |
| Minimum = 200                          | Maximum = 8,000   |        |
| Mean = 1,614.29                        | S.D. = 2,835.153  |        |
| รายจ่ายค่าสิ้นทนการ/ท่องเที่ยว (n = 4) |                   |        |
| 2,000 บาท หรือน้อยกว่า                 | 1                 | 25     |
| 2,001-4,000 บาท                        | 1                 | 25     |
| 4,001-หรือมากกว่า                      | 2                 | 50     |
| Minimum = 1,000                        | Maximum = 5,000   |        |
| Mean = 3,750                           | S.D. = 1,892.969  |        |
| รายจ่ายค่าสุรา บุหรี่ การพนัน (n = 37) |                   |        |
| 2,000 บาท หรือน้อยกว่า                 | 21                | 56.8   |
| 2,001-4,000 บาท                        | 5                 | 13.5   |
| 4,001-6,000 บาท                        | 4                 | 10.8   |
| 6,001 บาท หรือมากกว่า                  | 7                 | 18.9   |
| Minimum = 150                          | Maximum = 100,000 |        |
| Mean = 6,677.03                        | S.D. = 16,720.574 |        |

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

| รายจ่ายของเกษตรกร                   | จำนวน | ร้อยละ |
|-------------------------------------|-------|--------|
| รายจ่ายนอกภาคการเกษตรอื่น ๆ (n = 2) |       |        |
| 3,000 บาท                           | 1     | 50     |
| 90,001 บาท หรือมากกว่า              | 1     | 50     |

### 2.3 การเปรียบเทียบรายจ่ายกับรายได้ของครัวเรือนเกษตรกร

#### 2.3.1 การเปรียบเทียบภาพรวมรายจ่ายกับรายได้ของครัวเรือนเกษตรกร มีดังนี้

- 1) การเปรียบเทียบรายจ่ายรวมต่อรายได้รวม เกษตรกรร้อยละ 69.6 มีรายจ่ายรวมมากกว่ารายได้รวม
- 2) การเปรียบเทียบรายจ่ายการเกษตรต่อรายได้การเกษตร เกษตรกรร้อยละ 23.9 มีรายจ่ายการเกษตรมากกว่ารายได้การเกษตร
- 3) การเปรียบเทียบรายจ่ายนอกภาคการเกษตรรายได้นอกภาคการเกษตร เกษตรกรร้อยละ 83.7 มีรายจ่ายนอกภาคการเกษตรมากกว่ารายได้นอกภาคการเกษตร

ตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบรายจ่ายกับรายได้ของเกษตรกร

| n = 92                                      |       |        |
|---------------------------------------------|-------|--------|
| การเปรียบเทียบรายจ่ายกับรายได้              | จำนวน | ร้อยละ |
| รายจ่ายรวมเทียบกับรายได้รวม                 |       |        |
| รายจ่ายน้อยกว่ารายได้                       | 28    | 30.4   |
| รายจ่ายมากกว่ารายได้                        | 64    | 69.6   |
| รายจ่ายการเกษตรเทียบกับรายได้การเกษตร       |       |        |
| รายจ่ายน้อยกว่ารายได้                       | 70    | 76.1   |
| รายจ่ายมากกว่ารายได้                        | 22    | 23.9   |
| รายจ่ายนอกภาคเกษตรเทียบกับรายได้นอกภาคเกษตร |       |        |
| รายจ่ายน้อยกว่ารายได้                       | 18    | 19.6   |
| รายจ่ายมากกว่ารายได้                        | 74    | 83.7   |

### 2.3.2 รายละเอียดของครัวเรือนเกษตรกรที่มีค่าใช้จ่ายมากกว่ารายได้ มีดังนี้

1) รายจ่ายรวมต่อรายได้รวม เกษตรกรร้อยละ 35.9 มีรายจ่ายรวมมากกว่ารายได้รวม 60,001 บาทหรือมากกว่า ร้อยละ 28.1 มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ 20,000 บาท หรือน้อยกว่า ร้อยละ 23.4 มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ 20,001-40,000 บาท และ ร้อยละ 12.5 มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ 40,001-60,000 บาท มีรายจ่ายรวมมากกว่ารายได้เฉลี่ย 57,349.69 บาท มีรายจ่ายมากกว่ารายได้สูงสุด 372,000 บาท มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ต่ำสุด 500 บาท

2) รายจ่ายการเกษตรต่อรายได้การเกษตร เกษตรกรร้อยละ 59.1 มีรายจ่ายการเกษตรมากกว่ารายได้การเกษตร 10,000 บาทหรือน้อยกว่า ร้อยละ 18.2 มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 13.6 มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ 15,001-20,000 บาท และ ร้อยละ 9.1 มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ 20,001 บาท หรือมากกว่า มีรายจ่ายมากกว่ารายได้เฉลี่ย 15,031.82 บาท มีรายจ่ายมากกว่ารายได้สูงสุด 121,700 บาท มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ต่ำสุด 200 บาท

3) รายจ่ายนอกภาคการต่อรายได้รวม เกษตรกรร้อยละ 32.4 มีรายจ่ายนอกภาคการเกษตรมากกว่ารายได้การเกษตร 60,001 บาทหรือมากกว่า ร้อยละ 21.3 มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ 20,001-40,000 บาทเช่นเดียวกับกลุ่มที่มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ 20,000 หรือน้อยกว่า ร้อยละ 18.9.4 มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ 40,001-60,000 บาท และ มีรายจ่ายรวมมากกว่ารายได้เฉลี่ย 56,856.35 บาท มีรายจ่ายมากกว่ารายได้สูงสุด 347,000 บาท มีรายจ่ายมากกว่ารายได้ต่ำสุด 100 บาท

ตารางที่ 4.12 ครัวเรือนเกษตรกรที่มีรายจ่ายมากกว่ารายได้

| รายการ                              | จำนวน             | ร้อยละ |
|-------------------------------------|-------------------|--------|
| รายจ่ายรวมมากกว่ารายได้รวม (n = 64) |                   |        |
| 20,000 บาท หรือน้อยกว่า             | 18                | 28.1   |
| 20,001-40,000 บาท                   | 15                | 23.4   |
| 40,001-60,000 บาท                   | 8                 | 12.5   |
| 60,001 บาท หรือมากกว่า              | 23                | 35.9   |
| Minimum = 500                       | Maximum = 372,000 |        |
| Mean = 57,349.69                    | S.D. = 59,209.589 |        |

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

| รายการ                                     | จำนวน             | ร้อยละ |
|--------------------------------------------|-------------------|--------|
| รายจ่ายการเกษตรมากกว่ารายได้การเกษตร       |                   |        |
| (n = 22)                                   |                   |        |
| 10,000 บาท หรือน้อยกว่า                    | 13                | 59.1   |
| 10,001-15,000 บาท                          | 4                 | 18.2   |
| 15,001-20,000 บาท                          | 3                 | 13.6   |
| 20,001 บาท หรือมากกว่า                     | 2                 | 9.1    |
| Minimum = 200                              | Maximum = 121,700 |        |
| Mean = 15,031.82                           | S.D. = 24,934.054 |        |
| รายจ่ายนอกภาคเกษตรมากกว่ารายได้นอกภาคเกษตร |                   |        |
| (n = 74)                                   |                   |        |
| 20,000 บาท หรือน้อยกว่า                    | 18                | 24.3   |
| 20,001-40,000 บาท                          | 18                | 24.3   |
| 40,001-60,000 บาท                          | 14                | 18.9   |
| 60,001 บาท หรือมากกว่า                     | 24                | 32.4   |
| Minimum = 100                              | Maximum = 347,000 |        |
| Mean = 56,856.35                           | S.D. = 56,865.972 |        |

### 3. หนี้ในระบบและมูลเหตุการเป็นหนี้ในระบบของเกษตรกร

#### 3.1 ภาวะหนี้สินของเกษตรกร

3.1.1 ลักษณะการมีหนี้ในปัจจุบัน ร้อยละ 53.3 มีหนี้ทั้งในระบบและนอกระบบ ร้อยละ 39.1 มีเฉพาะหนี้ในระบบ ร้อยละ 5.4 มีเฉพาะหนี้นอกระบบ และร้อยละ 2.2 ไม่มีหนี้สิน

ตารางที่ 4.13 ลักษณะการมีหนี้ในปัจจุบัน

n=92

| ลักษณะการมีหนี้ในปัจจุบัน | จำนวน | ร้อยละ |
|---------------------------|-------|--------|
| ไม่มีหนี้สิน              | 2     | 2.2    |
| มีหนี้สินเฉพาะในระบบ      | 36    | 39.1   |
| มีหนี้สินเฉพาะนอกระบบ     | 5     | 5.4    |
| มีหนี้สินทั้งนอกและในระบบ | 49    | 53.3   |

**3.1.2 สาเหตุการเป็นหนี้นอกระบบ** เกษตรกรร้อยละ 98.91 ตอบว่าสาเหตุการเป็นหนี้นอกระบบคือมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นและรายได้ไม่เพียงพอ ร้อยละ 64.13 ตอบว่าสาเหตุการเป็นหนี้นอกระบบคือขายผลผลิตไม่ได้/ได้น้อย/ราคาต่ำ ร้อยละ 34.78 ตอบว่าสาเหตุการเป็นหนี้นอกระบบคือผลผลิตได้รับเสียหาย ร้อยละ 3.26 ตอบว่าสาเหตุการเป็นหนี้นอกระบบคือ มีค่าใช้จ่ายฉุกเฉินในครัวเรือน และร้อยละ 1.09 ตอบว่าสาเหตุการเป็นหนี้นอกระบบมีสาเหตุมาจากกรณีอื่น ๆ เช่นเดียวกับการไม่ได้ใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์

ตารางที่ 4.14 สาเหตุการมีหนี้สินนอกระบบ

n=92

| สาเหตุของการเป็นหนี้นอกระบบ              | จำนวน | ร้อยละ |
|------------------------------------------|-------|--------|
| ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ                      |       |        |
| มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นและรายได้ไม่เพียงพอ | 91    | 98.91  |
| ขายผลผลิตไม่ได้/ได้น้อย/ราคาต่ำ          | 59    | 64.13  |
| ผลผลิตได้รับเสียหาย                      | 32    | 34.78  |
| มีค่าใช้จ่ายฉุกเฉินในครัวเรือน           | 3     | 3.26   |
| ไม่ได้ใช้เงินกู้ตามวัตถุประสงค์          | 1     | 1.09   |
| อื่น ๆ                                   | 1     | 1.09   |

**3.1.3 ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของหนี้ในระบบ** ร้อยละ 57.6 มีหนี้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 21.7 ไม่เปลี่ยนแปลง และร้อยละ 20.7 เป็นหนี้เพิ่มขึ้น

ตารางที่ 4.15 ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของหนี้ในระบบ

n=92

| ลักษณะการเปลี่ยนแปลงของหนี้ | จำนวน | ร้อยละ |
|-----------------------------|-------|--------|
| เพิ่มขึ้นเรื่อย             | 53    | 57.6   |
| ไม่เปลี่ยนแปลง              | 20    | 21.7   |
| ลดลงเรื่อย ๆ                | 19    | 20.7   |

**3.1.4 วัตถุประสงค์ในการกู้ยืมหนี้ในระบบ** วัตถุประสงค์ที่เกษตรกรกู้ยืมหนี้ในระบบ ที่เกิดเหตุให้ขอความช่วยเหลือในครั้งนี้ ร้อยละ 26.1 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการทำการเกษตร ร้อยละ 23.9 มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายไปทำงานต่างประเทศ ร้อยละ 14.1 มีวัตถุประสงค์เพื่อค้าขาย ร้อยละ 10.9 มีวัตถุประสงค์เพื่อชำระหนี้สิน เช่นเดียวกับมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ร้อยละ 6.5 มีวัตถุประสงค์เพื่อค่าเล่าเรียนบุตร ร้อยละ 3.6 มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างบ้าน และร้อยละ 4.4 มีวัตถุประสงค์อื่น

ตารางที่ 4.16 วัตถุประสงค์ในการกู้หนี้ในระบบ

n=92

| วัตถุประสงค์ในการกู้หนี้ในระบบ | จำนวน | ร้อยละ |
|--------------------------------|-------|--------|
| ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ            |       |        |
| ทำการเกษตร                     | 24    | 26.1   |
| กู้ไปทำงานต่างประเทศ           | 22    | 23.9   |
| ค้าขาย                         | 13    | 14.1   |
| ชำระหนี้สิน                    | 10    | 10.9   |
| ใช้จ่ายในครัวเรือน             | 10    | 10.9   |

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

n=92

| วัตถุประสงค์ในการกู้หนี้ยืมสิน | จำนวน | ร้อยละ |
|--------------------------------|-------|--------|
| ค่าเล่าเรียนบุตร               | 6     | 6.5    |
| อื่น ๆ                         | 4     | 4.4    |
| สร้างบ้าน                      | 3     | 3.6    |

**3.1.5 เจ้าหนี้ในระบบ** ร้อยละ 89.1 มีหนี้ในระบบกับนายทุนเงินกู้ และร้อยละ 10.9 มีหนี้ในระบบกับญาติพี่น้อง

ตารางที่ 4.17 เจ้าหนี้ในระบบ

n=92

| เจ้าหนี้ของหนี้ในระบบ | จำนวน | ร้อยละ |
|-----------------------|-------|--------|
| ญาติพี่น้อง           | 10    | 10.9   |
| นายทุนเงินกู้         | 82    | 89.1   |
| รวม                   | 92    | 100.0  |

### 3.1.6 การชำระหนี้คืนต่อเจ้าหนี้

1) การส่งชำระรายเดือน มีลูกหนี้เพียง 16 ราย หรือ ร้อยละ 17.4 ที่สามารถส่งชำระหนี้เจ้าหนี้รายเดือน โดยร้อยละ 43.8 ชำระได้ไม่เกิน 2,000 บาท ร้อยละ 25.0 ส่งชำระได้ 2,001-4,000 บาท ร้อยละ 18.75 ส่งชำระได้ มากกว่า 6,000 บาทและร้อยละ 12.50 ชำระได้ 4,001-6,000 บาท โดยมีค่าต่ำสุด 200 บาท ค่าสูงสุด 10,000 บาท ค่าเฉลี่ย 3,109.00 บาท

2) การส่งชำระรายปี มีลูกหนี้ 28 ราย หรือ ร้อยละ 30.4 ที่สามารถส่งชำระหนี้เจ้าหนี้รายปี โดยร้อยละ 64.3 ชำระได้ไม่เกิน 10,000 บาท ร้อยละ 21.4 ส่งชำระได้ 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 7.1 ส่งชำระได้ 20,000-30,000 บาทเช่นเดียวกับจำนวนผู้ส่งชำระมากกว่า 30,000 บาท โดยมีค่าต่ำสุด 600 บาท ค่าสูงสุด 75,408 บาท ค่าเฉลี่ย 15,710.62 บาท

ตารางที่ 4.18 การชำระหนี้คืนต่อเจ้าหนี้

| การชำระหนี้                 | จำนวน             | ร้อยละ |
|-----------------------------|-------------------|--------|
| การชำระคืนรายเดือน (n = 16) |                   |        |
| 2,000 บาท หรือน้อยกว่า      | 7                 | 43.8   |
| 2,001-4,000 บาท             | 4                 | 25.0   |
| 6,001 บาท หรือมากกว่า       | 3                 | 18.8   |
| 4,001-6,000 บาท             | 2                 | 12.5   |
| Minimum = 200               | Maximum = 10,000  |        |
| Mean = 3,109.00             | S.D. = 2,777.795  |        |
| การชำระคืนรายปี (n = 28)    |                   |        |
| 10,000 หรือน้อยกว่า         | 18                | 64.3   |
| 10,001-20,000 บาท           | 6                 | 21.4   |
| 20,001-30,000 บาท           | 2                 | 7.1    |
| 30,001 บาท หรือมากกว่า      | 2                 | 7.1    |
| Minimum = 600               | Maximum = 75,408  |        |
| Mean = 15,710.62            | S.D. = 16,831.329 |        |

3.1.7 เจ้าหนี้เงินกู้ในระบบก่อนกู้หนี้ในระบบ เกษตรกรร้อยละ 94.6 มีหนี้กับสถาบันการเงินชุมชน ร้อยละ 79.3 มีหนี้กับ ธ.ก.ส. และร้อยละ 1.1 มีหนี้กับธนาคารออมสิน

ตารางที่ 4.19 เจ้าหนี้เงินกู้ในระบบก่อนกู้หนี้ในระบบ

| n=92                                   |       |        |
|----------------------------------------|-------|--------|
| เจ้าหนี้เงินกู้ในระบบก่อนกู้หนี้ในระบบ | จำนวน | ร้อยละ |
| ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ                    |       |        |
| สถาบันการเงินชุมชน                     | 87    | 94.6   |
| ธ.ก.ส.                                 | 73    | 79.3   |
| ธนาคารออมสิน                           | 1     | 1.1    |

### 3.1.8 จำนวนหนี้สินในระบบก่อนการกู้ยืมหนี้ในระบบ

1) จำนวนหนี้รวม พบว่า ร้อยละ 31.8 มีหนี้ในระบบก่อนการกู้เงินนอกระบบ 20,000-40,000 บาท ร้อยละ 27.3 มีหนี้ 40,001-60,000 บาท ร้อยละ 22.7 มีหนี้ 60,001 บาทหรือมากกว่า และ ร้อยละ 18.2 มีหนี้ 20,000 บาทหรือน้อยกว่า โดยมีหนี้ต่ำสุด 12,000 บาท มีหนี้สูงสุด 120,000 บาท เฉลี่ย 42,840.91 บาท

2) จำนวนหนี้กับ ธ.ก.ส. พบว่า ร้อยละ 35.6 มีหนี้ในระบบกับ ธ.ก.ส.ก่อนการกู้เงินนอกระบบ 20,000 บาทหรือน้อยกว่า ร้อยละ 34.2 มีหนี้ 20,000-40,000 บาท ร้อยละ 28.8 มีหนี้ 40,001-60,000 บาท และ ร้อยละ 1.4 มีหนี้ 60,001 บาทหรือมากกว่า โดยมีหนี้ต่ำสุด 5,000 บาท มีหนี้สูงสุด 100,000 บาท เฉลี่ย 32,040.50 บาท

3) จำนวนหนี้กับสถาบันการเงินชุมชน พบว่า ร้อยละ 50.6 มีหนี้ในระบบกับสถาบันการเงินชุมชนก่อนการกู้เงินนอกระบบ 15,000-20,000 บาท ร้อยละ 44.8 มีหนี้ 10,001-15,000 บาท ร้อยละ 4.6 มีหนี้ 10,000 บาท โดยมีหนี้ต่ำสุด 10,000 บาท มีหนี้สูงสุด 20,000 บาท เฉลี่ย 16,482.76 บาท

4) จำนวนหนี้กับธนาคารออมสิน พบว่า เกษตรกรมีหนี้ในระบบกับธนาคารออมสินก่อนการกู้เงินนอกระบบเพียง 1 ราย เงิน 30,000 บาท

ตารางที่ 4.20 จำนวนหนี้สินในระบบก่อนกู้ยืมหนี้ในระบบ

| แหล่งเจ้าหนี้           | ราย               | ร้อยละ |
|-------------------------|-------------------|--------|
| จำนวนหนี้รวม (n = 88)   |                   |        |
| 20,000 บาท หรือน้อยกว่า | 16                | 18.2   |
| 20,001-40,000 บาท       | 28                | 31.8   |
| 40,001-60,000 บาท       | 24                | 27.3   |
| 60,001 บาท หรือมากกว่า  | 20                | 22.7   |
| Minimum = 12,000        | Maximum = 112,000 |        |
| Mean = 42,840.91        | S.D. = 20,713.639 |        |

ตารางที่ 4.20 (ต่อ)

| แหล่งเจ้าหนี้                      | ราย               | ร้อยละ |
|------------------------------------|-------------------|--------|
| หนี้กับ ธ.ก.ส. (n = 73)            |                   |        |
| 20,000 หรือน้อยกว่า                | 26.0              | 35.6   |
| 20,001-40,000 บาท                  | 25.0              | 34.2   |
| 40,001-60,000 บาท                  | 21.0              | 28.8   |
| 60,001 บาท หรือมากกว่า             | 1.0               | 1.4    |
| Minimum = 5,000                    | Maximum = 100,000 |        |
| Mean = 32,040.50                   | S.D. = 1.795E     |        |
| หนี้กับสถาบันการเงินชุมชน (n = 87) |                   |        |
| 10,000 หรือน้อยกว่า                | 4.0               | 4.6    |
| 10,001-15,000 บาท                  | 39.0              | 44.8   |
| 15,001-20,000 บาท                  | 44.0              | 50.6   |
| Minimum = 10,000                   | Maximum = 20,000  |        |
| Mean = 16,482.76                   | S.D. = 3,453.552  |        |
| หนี้กับ ธนาคารออมสิน               |                   |        |
| 30,000                             | 1                 | 100.0  |

**3.2 มูลเหตุที่มีผลต่อการเป็นหนี้ในระบบของเกษตรกร** โดยจัดตามระดับความสำคัญของมูลเหตุ ทั้งนี้ ค่าเฉลี่ยของความสำคัญ มีความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34 - 3.00 มีความหมายคือ มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.67 - 2.33 มีความหมายคือ มีความสำคัญอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 - 1.66 มีความหมายคือ มีความสำคัญอยู่ในระดับน้อย

**3.2.1 มูลเหตุที่เกษตรกรมีความเห็นว่ามีความสำคัญในระดับมาก** มี 7 ประเด็น ได้แก่ การไม่มีอาชีพเสริม การขาดแหล่งเงินทุน/เงินกู้ไม่เพียงพอ ต้นทุนการผลิตสูง ปริมาณผลผลิตต่ำ/คุณภาพผลผลิตต่ำ การมีรายได้น้อย/ไม่ต่อเนื่องตลอดปี ค่าใช้จ่ายในการเกษตรสูง และ

ค่าใช้จ่ายนอกภาคการเกษตรสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.57 , 2.47 2.55 , 2.52 ,2.37, 2.60 และ 2.80 ตามลำดับ

**3.2.2 เหตุที่เกษตรกรมีความเห็นว่ามีความสำคัญในระดับปานกลาง** มี 10 ประเด็น ได้แก่ การไม่มีที่ดิน/ที่ดินขนาดเล็กไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ไม่เหมาะในการประกอบอาชีพ การขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การขาดแคลนแรงงาน/แรงงานมีอายุมาก/ค่าจ้างแรงงานสูง การประสบปัญหาภัยแล้ง/น้ำท่วม/ศัตรูพืชรบกวน/ โรคระบาด การขาดการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า ราคาผลผลิตตกต่ำ การขาดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของชุมชน การขาดการส่งเสริมอาชีพจากภาครัฐ/ทางการผลิตและเงินทุน และการขาดโอกาสทางด้านการศึกษา โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.11 , 2.08 , 2.11 , 1.93, 1.98 ,2.00, 1.95,2.17,2.00 , 2.33 และ 2.17 ตามลำดับ

**3.2.3 เหตุที่เกษตรกรมีความเห็นว่ามีความสำคัญในระดับน้อย** มี 1 ประเด็น ได้แก่ มีค่าใช้จ่ายฉุกเฉิน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.63

ตารางที่ 4.21 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อเหตุที่มีผลต่อการเป็นหนี้ในระบบ

n = 92

| เหตุการเป็นหนี้                                           | ระดับความคิดเห็น  |                   |                   | $\bar{X}$<br>(S.D.) | ความหมาย |
|-----------------------------------------------------------|-------------------|-------------------|-------------------|---------------------|----------|
|                                                           | มาก               | ปานกลาง           | น้อย              |                     |          |
|                                                           | จำนวน<br>(ร้อยละ) | จำนวน<br>(ร้อยละ) | จำนวน<br>(ร้อยละ) |                     |          |
| 1. ไม่มีอาชีพเสริม                                        | 56<br>(60.9)      | 32<br>(34.8)      | 4<br>(4.3)        | 2.57<br>.583        | มาก      |
| 2. ไม่มีที่ดิน/ที่ดินขนาดเล็กไม่เพียงพอ ต่อการประกอบอาชีพ | 15<br>(16.3)      | 72<br>(78.3)      | 5<br>(5.4)        | 2.11<br>.456        | ปานกลาง  |
| 3. ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ไม่เหมาะในการประกอบอาชีพ         | 11<br>(12.0)      | 77<br>(83.7)      | 4<br>(4.3)        | 2.08<br>.399        | ปานกลาง  |
| 4. ขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร                               | 25<br>(27.2)      | 58<br>(63.0)      | 9<br>(9.8)        | 2.11<br>.586        | ปานกลาง  |
| 5. ขาดแคลนแรงงาน/แรงงานมีอายุมาก/ ค่าจ้างแรงงานสูง        | 8<br>(8.7)        | 70<br>(76.1)      | 14<br>(15.2)      | 1.93<br>.487        | ปานกลาง  |

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

n = 92

| มูลเหตุการเป็นหนี้                                       | ระดับความคิดเห็น  |                   |                   | $\bar{X}$<br>(S.D.) | ความ<br>หมาย |
|----------------------------------------------------------|-------------------|-------------------|-------------------|---------------------|--------------|
|                                                          | มาก               | ปานกลาง           | น้อย              |                     |              |
|                                                          | จำนวน<br>(ร้อยละ) | จำนวน<br>(ร้อยละ) | จำนวน<br>(ร้อยละ) |                     |              |
| 6. ประสบปัญหาภัยแล้ง/น้ำท่วม/<br>ศัตรูพืช สัตว์/โรคระบาด | 6<br>(6.5)        | 78<br>(84.4)      | 8<br>(8.7)        | 1.98<br>.392        | ปาน<br>กลาง  |
| 7. ขาดข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ในการ<br>พัฒนาการประกอบอาชีพ  | 19<br>(20.7)      | 54<br>(58.7)      | 19<br>(20.7)      | 2.00<br>.646        | ปาน<br>กลาง  |
| 8. ขาดแหล่งเงินทุน/เงินกู้ไม่เพียงพอ                     | 47<br>(51.1)      | 41<br>(44.6)      | 4<br>(4.3)        | 2.47<br>.583        | มาก          |
| 9. ต้นทุนการผลิตสูง<br>(เช่น ปุ๋ยราคาแพง)                | 53<br>(57.6)      | 37<br>(40.2)      | 2<br>(2.2)        | 2.55<br>.542        | มาก          |
| 10. ขาดการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า<br>ผลผลิต               | 7<br>(7.6)        | 73<br>(79.3)      | 12<br>(13.0)      | 1.95<br>.454        | ปาน<br>กลาง  |
| 11. ปริมาณผลผลิตต่ำ/คุณภาพ<br>ผลผลิตต่ำ                  | 37<br>(40.2)      | 52<br>(56.5)      | 3<br>(3.3)        | 2.37<br>.549        | มาก          |
| 12. ราคาผลผลิตตกต่ำ                                      | 20<br>(21.7)      | 68<br>(73.9)      | 4<br>(4.3)        | 2.17<br>.483        | ปาน<br>กลาง  |
| 13. รายได้ต่ำ/ไม่มั่นคง/ไม่ต่อเนื่องตลอด<br>ทั้งปี       | 50<br>(54.3)      | 40<br>(43.5)      | 2<br>(2.2)        | 2.52<br>.544        | มาก          |
| 14. รายจ่ายของครัวเรือนในภาค<br>เกษตรสูง                 | 59<br>(64.1)      | 29<br>(31.5)      | 4<br>(4.3)        | 2.60<br>.575        | มาก          |
| 15. รายจ่ายของครัวเรือนนอกภาค<br>เกษตรสูง                | 78<br>(80.4)      | 18<br>(19.6)      | 0<br>(0.0)        | 2.80<br>.399        | มาก          |
| 16. มีค่าใช้จ่ายฉุกเฉิน                                  | 11<br>(12.0)      | 36<br>(39.1)      | 45<br>(48.9)      | 1.63<br>.691        | น้อย         |
| 17. ขาดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของ<br>ชุมชน                | 13<br>(12.0)      | 66<br>(19.1)      | 13<br>(48.9)      | 2.0<br>.535         | ปาน<br>กลาง  |

ตารางที่ 4.21 (ต่อ)

n = 92

| มูลเหตุการเป็นหนี้               | ระดับความคิดเห็น  |                   |                   | $\bar{X}$<br>(S.D.) | ความ<br>หมาย |
|----------------------------------|-------------------|-------------------|-------------------|---------------------|--------------|
|                                  | มาก               | ปานกลาง           | น้อย              |                     |              |
|                                  | จำนวน<br>(ร้อยละ) | จำนวน<br>(ร้อยละ) | จำนวน<br>(ร้อยละ) |                     |              |
| 18. ขาดการส่งเสริมอาชีพจากภาครัฐ | 34                | 54                | 4                 | 2.33                | ปาน          |
| ทางการผลิตและเงินทุน             | (37.0)            | (58.7)            | (4.3)             | .557                | กลาง         |
| 19. ขาดโอกาสทางการศึกษา          | 29                | 50                | 29                | 2.17                | ปาน          |
|                                  | (31.5)            | (54.3)            | (14.1)            | .656                | กลาง         |

### 3.3 ปัจจัยที่มีผลต่อมูลเหตุการเป็นหนี้ในระบบตามความคิดเห็นของเกษตรกร

ปัจจัยพื้นฐานทางด้านสังคมและเศรษฐกิจบางประการ มีความเกี่ยวข้องกับมูลเหตุการเป็นหนี้ในระบบตามความคิดเห็นของเกษตรกร ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple regression analysis) และแบ่งออกเป็น 2 ตาราง แสดงในตารางที่ 4.22 และ 4.23

#### 3.3.1 การแสดงสัญลักษณ์และอักษรย่อของตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ใน

การวิเคราะห์ข้อมูล จากตารางที่ 4.22 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรอิสระจำนวน 7 ตัวแปรที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยผลการวิเคราะห์เบื้องต้น พบว่า สมาชิกกลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 49.07 ปี จำนวนสมาชิกในครัวเรือน เฉลี่ย 5.03 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือน เฉลี่ย 3.10 คน พื้นที่ถือครองทางการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 16.88 ไร่ รายได้รวมเฉลี่ย 71,590.22 บาท รายจ่ายรวมเฉลี่ย 97,918.87 บาท หนี้สินในระบบรวม เฉลี่ย 42,840.91 บาท

ตารางที่ 4.22 สัญลักษณ์และอักษรย่อของตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

| สัญลักษณ์และอักษรย่อของตัวแปร    | $\bar{X}$ | S.D.   |
|----------------------------------|-----------|--------|
| ตัวแปรอิสระ                      |           |        |
| X1 = อายุ (ปี)                   | 49.07     | 11.185 |
| X2 = จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน) | 5.03      | 1.769  |
| X3 = แรงงานในครัวเรือน           | 3.10      | 1.505  |

ตารางที่ 4.22 (ต่อ)

| สัญลักษณ์และอักษรย่อของตัวแปร                        | $\bar{X}$ | S.D.       |
|------------------------------------------------------|-----------|------------|
| X4 = รวมพื้นที่ถือครองทางการเกษตร (ไร่)              | 16.88     | 12.33      |
| X5 = รายได้รวม (บาท)                                 | 71,590.22 | 62,007.483 |
| X6 = รายจ่ายรวม (บาท)                                | 97,918.87 | 64,400.675 |
| X7 = หนี้สินในระบบ(บาท)                              | 42,840.91 | 20,713.639 |
| ตัวแปรตาม                                            |           |            |
| Y1= การไม่มีอาชีพเสริม                               | 2.57      | .583       |
| Y2= การขาดแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร                      | 2.11      | .586       |
| Y3= การขาดแหล่งเงินทุน/เงินทุนไม่เพียงพอ             | 2.44      | .583       |
| Y4= ราคาผลผลิตตกต่ำ                                  | 2.17      | .549       |
| Y5= ต้นทุนการผลิตสูง( เช่น ปุ๋ยราคาแพง)              | 2.55      | .542       |
| Y6= ขาดการส่งเสริมอาชีพจากภาครัฐทางการผลิตและเงินทุน | 2.33      | .557       |

**3.3.2 การแสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ** การแสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ มีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายตัวแปรที่มีประสิทธิภาพเข้าสมการพยากรณ์และอธิบายรูปแบบสมการพยากรณ์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับมูลเหตุการเป็นหนี้ในระบบตามความคิดเห็นของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ ระหว่างตัวแปรอิสระ 7 ตัวแปร (X1 – X7) กับตัวแปรตาม 6 ตัว พบว่า มีตัวแปรตามเพียง 1 ตัวแปร คือ การขาดการส่งเสริมอาชีพจากภาครัฐทางการผลิตและเงินทุน (Y6) ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4.23 สามารถอธิบายได้คือ ผลจากการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมด 7 ตัว มีตัวแปรอิสระที่มีความเกี่ยวข้องกับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2 ตัวแปร คือ รายจ่ายรวมและหนี้สินในระบบ โดยรายจ่ายรวมมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงข้ามกับ

ความคิดเห็น กล่าวคือ เกษตรกรที่มีค่าใช้จ่ายรวมในครอบครัวสูงขึ้นก็ยิ่งให้ความสำคัญในการส่งเสริมอาชีพจากภาครัฐทางการผลิตและเงินทุนน้อยลง ในทำนองกลับกัน การมีหนี้ในระบบมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับความคิดเห็น แสดงว่าเกษตรกรยังมีหนี้สินในระบบมากขึ้นก็ยิ่งให้ความสำคัญในการส่งเสริมอาชีพจากภาครัฐทางการผลิตและเงินทุนมากขึ้นด้วย

ตารางที่ 4.23 ความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม

(การขาดการส่งเสริมอาชีพจากภาครัฐทางการผลิตและเงินทุน)

| ตัวแปรพยากรณ์                                        | B         | SEB  | Beta  | t      | Sig.  |
|------------------------------------------------------|-----------|------|-------|--------|-------|
| 1 = อายุ                                             | .007      | .006 | -.135 | -1.212 | .229  |
| 2 = จำนวนสมาชิกในครัวเรือน                           | -.006     | .037 | -.020 | -.166  | .868  |
| 3 = แรงงานในครัวเรือน                                | -.038     | .045 | -.101 | -.859  | .393  |
| 4 = พื้นที่ถือครองทางการเกษตร                        | .009      | .005 | .204  | 1.763  | .082  |
| 5 = รายได้รวม                                        | 7.082E-7  | .000 | .079  | .665   | .508  |
| 6 = รายจ่ายรวม                                       | -2.036E-6 | .000 | -.237 | -2.149 | .035* |
| 7 = หนี้สินในระบบ                                    | 6.836E-6  | .000 | .252  | 2.416  | .018* |
| R = .411      R Square = .169      Std. Error = .534 |           |      |       |        |       |
| F = 2.325      Sig. = .033                           |           |      |       |        |       |

\* ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

#### 4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการลดการเป็นหนี้ในครัวเรือน และหนี้ในระบบ

ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการลดการเป็นหนี้ในครัวเรือนและหนี้ในระบบเป็นคำถามเพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยประมวลได้ ดังนี้ เกษตรกรร้อยละ 33.7 มีความเห็นว่า การฝึกอบรมเสริมให้แก่เกษตรกร ร้อยละ 20.7 เห็นว่าควรลดดอกเบี้ยเงินกู้ในระบบ และมีการ การพักชำระหนี้ ร้อยละ 15.2 เห็นว่าควรเพิ่มแหล่งเงินกู้ในระบบ และลดเงื่อนไขการกู้ยืม นอกนั้น เห็นว่า การจัดให้มีตลาดสำหรับผลิตผลการเกษตร , การจ้างงานในชุมชน, การพัฒนาการ

เกษตร การลดค่าวัสดุการเกษตร และอื่น ๆ โดยมีจำนวนร้อยละ 4.3, 4.3 , 3.3, 1.1 ,และ 5.4 ตามลำดับ โดยมีผู้ไม่มีความคิดเห็นในส่วนนี้ร้อยละ 13.0

ตารางที่ 4.24 ความคิดเห็นของเกษตรกรเกี่ยวกับแนวทางการลดการเป็นหนี้ในครัวเรือน และการลดการเป็นหนี้ในระบบ

n=92

| ความคิดเห็นของเกษตรกร            | จำนวน | ร้อยละ |
|----------------------------------|-------|--------|
| การฝึกอบรมเสริมแก่เกษตรกร        | 31    | 33.7   |
| การลดดอกเบี้ยในระบบ /พักชำระหนี้ | 19    | 20.7   |
| การเพิ่มแหล่งเงินกู้/ลดเงื่อนไข  | 14    | 15.2   |
| การจัดให้มีตลาดผลิตผลการเกษตร    | 4     | 4.3    |
| การมีการจ้างงานในชุมชน           | 4     | 4.3    |
| การพัฒนาการเกษตร                 | 3     | 3.3    |
| การลดค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร     | 1     | 1.1    |
| อื่น ๆ เช่นปลดหนี้               | 5     | 5.4    |